

Kunnen Belgen zich niet meer bevoorraden in Nederlandse coffeeshops?

IN NEDERLAND HEEFT MINISTER VAN JUSTITIE PIET HEIN DONNER HET VOORNEMEN GEUIT HET EUROPESE (SOFT)DRUGSTOE-RISME - WAARBIJ GROTE AANTALLEN DUITERS, FRANSEN EN BELGEN AFZAKKEN NAAR DE NEDERLANDSE COFFEESHOPS - AAN BANDEN TE LEGGEN. HIJ WIL DIT DOEN DOOR DE TOEGESTANE VERKOOP TE BEPERKEN TOT NEDERLANDERS. EEN ANDERE OPLOSSING ZIET HIJ IN EEN LEDENSYSTEEM, WAARBIJ ENKEL PASJESHOUDERS TOEGANG KRIJGEN TOT DE SHOPS (EN NIET-NEDERLANDERS IN BEGINSSEL NIET IN AANMERKING KOMEN VOOR HET VERKRIJGEN VAN EEN DERGELIJKE PAS). LOS VAN DE VRAAG NAAR DE WENSELIJKEID VAN DEZE ONTWIKKELING, RIJST DE VRAAG OF HET VOORSTEL JURIDISCH WEL MOGELIJK IS.

DAJO DE PRINS
JOGCHUM VRIELINK

Een eerste juridisch feit waarmee rekening moet worden gehouden is de Algemene Wet Gelijke Behandeling (AWGB), de Nederlandse versie van de antidiscriminatiewet.

Deze AWGB is een stuk stringenter dan de Belgische wet, vanwege het zogenaamde 'gesloten systeem' ervan. *Direct* onderscheid - dus onderscheid dat rechtstreeks gebaseerd is op een discriminatiegrond - mag binnen een dergelijk systeem niet, *tenzij* er een uitdrukkelijke uitzondering is opgenomen in de wet zelf. Alleen bij indirect onderscheid is er ruimte voor een algemene objectieve en redelijke rechtvaardigingstoets.

Aangezien de grond nationaliteit is opgenomen in de bewuste wet, komt de door Donner voorgestelde oplossing neer op (verboden) direct onderscheid, tenzij de wet een expliciete uitzondering toelaat op dit vlak. Met betrekking tot nationaliteit zijn slechts twee uitdrukkelijke uitzonderingen opgenomen in de AWGB. Het verbod geldt niet, aldus artikel 2 lid 5 onder a: indien het onderscheid is gebaseerd op algemeen verbindende voorschriften of geschreven of ongeschreven regels van internationaal recht (1) en in gevallen waarin de nationaliteit bepalend is (2). Bij die laatste uitzondering gaat het alvast alleen om zaken op het gebied van sport of spel waarbij het aan Nederlanders is voorbehouden om deel

© Photoreads

te nemen aan wedstrijden ter vertegenwoordiging van het land (art. 3 Besluit Gelijke Behandeling). Of het bewuste onderscheid wel te plaatsen valt onder de uitzondering op basis van 'algemeen verbindende voorschriften of geschreven of ongeschreven regels van internationaal recht' wordt nader bekeken in wat volgt.

Het verbod van Donner kan in elk geval al niet gelden voor 'derdelanders', burgers uit landen buiten de Europese Unie, omdat er voor hen geen uitzonderingen mogelijk zijn. Daartoe lijken alleszins geen overtuigende internationaal-rechtelijke argumenten bestaan. Dergelands uitsluiten van verkoop is dus al in strijd met de AWGB.

Waar het Donner echter vooral om gaat, is of *EU-burgers* uitgesloten mogen worden met toepassing van de uitzonderingsbepaling uit de AWGB.

Om op deze vraag een antwoord te geven moeten we te rade bij het Europees recht, meer bepaald bij de bepalingen over het vrij verkeer van diensten (het vrij verkeer van goederen is hier niet relevant omdat in vrijwel alle andere EU-lidstaten ook softdrugsbezit verboden is, en het dus niet voor vrij grensverkeer in aanmerking komt). Coffeeshops bieden immers een dienst aan: zij verkopen niet alleen softdrugs, maar bieden de consument de mogelijkheid deze ter plaatse te consumeren. Onderdanen van een lidstaat van de Europese Unie hebben in beginsel het recht in eender welke andere lidstaat diensten te ontvangen onder dezelfde voorwaarden als de eigen onderdanen van die lidstaat: zelfs als die dienst (*in casu* softdrugsgebruik in een coffeeshop) in de eigen lidstaat verboden is.

Onder bepaalde voorwaarden is het een lidstaat echter toch toegestaan dienstenontvangers afkomstig uit vreemde lidstaten, ongelijk te behandelen: artikel 46 E.G.-Verdrag bepaalt dat de vrijheid van vestiging, het vrij verkeer van werknemers en het vrij verkeer van diensten beperkt mogen worden ter bescherming van de openbare orde, de openbare veiligheid en de volksgezondheid.

Nederland zou kunnen invoeren dat het een beperking wil aanbrengen op het vrije diensten-

verkeer omdat het de Nederlandse openbare orde wil beschermen tegen de overlast van Europese drugstoeristen. Een maatregel ter bescherming van de openbare orde die zich alleen richt tegen niet-onderdanen lijkt echter

**AANGEZIEN
NEDERLAND
(VOORLOPIG?) GEEN
AANSTALTEN MAAKT
OM HET GEDOOGBELEID
INZAKE SOFTDRUGS
VOOR EIGEN
ONDERDANEN TERUG
TE SCHROEVEN, LIJKT
NIET TE ZIJN VOLDAAN
AAN DE VOORWAARDEN
VOOR EEN BEPERKING
OP HET VRIJE
DIENSTENVERKEER**

alleen mogelijk wanneer de betrokken Lidstaat het met de openbare orde strijdige gedrag ook bij de *eigen* onderdanen poogt aan banden te leggen. Dat is (vooralsnog?) niet het geval.

Hetzelfde geldt voor een tweede mogelijke verantwoording voor de beperking van het vrije drugsverkeer: de bescherming van de gezondheid van de buitenlandse EU-drugstoerist. Zo'n asymmetrische beschermingsmaatregel is slechts dan mogelijk wanneer de Nederlandse overheid inspanningen levert om ook de gezondheid van Nederlandse softdrugsconsumenten te beschermen. Aangezien Nederland (voorlopig?) geen aanstalten maakt om het gedoogbeleid inzake

softdrugs voor eigen onderdanen terug te schroeven, lijkt niet te zijn voldaan aan de voorwaarden voor een beperking op het vrije dienstenverkeer. Integendeel, de ongelijke behandeling van eigen onderdanen en onderdanen van vreemde lidstaten op het gebied van softdrugsconsumptie in coffeeshops lijkt neer te komen op een naar Europees recht expliciet verboden 'middel tot willekeurige discriminatie'.

Enige reddingsmogelijkheid voor Donners voorname onder het Europees recht lijkt het om niet-Nederlandse EU-onderdanen de toegang tot coffeeshops te ontzeggen in de mate dat hun eigen nationale wetgeving het bezit, het gebruik en de aanschaf van softdrugs verbiedt. Dit zou neerkomen op een erkenning door Nederland van het begrip openbare orde en volksgezondheid zoals dit (via strafwetgeving op het gebied van drugs) geldt in andere EU-lidstaten. De praktische en juridische bezwaren van deze ontsnapingsroute zijn echter dermate ernstig, dat ze niet realistisch lijkt.

Het voorstel van Donner lijkt daarmee in beginsel in één klap zowel intern- als internationaal-rechtelijk (praktisch) onhaalbaar. Althans, voorzover Nederland haar algemene (soft)drugsbeleid niet wijzigt.

Gegeven de huidige ontwikkelingen in het land lijkt een dergelijke wijziging echter niet meer op voorhand onwaarschijnlijk.

(De auteurs zijn respectievelijk verbonden aan de Universiteit Antwerpen en de KULeuven)

Josten
Text and Conference Services

JURIDISCHE VERTALINGEN

Besluiten, verzoekschriften,
dagvaardingen, vonnissen, verslagen

Beëdigde vertalingen
Specialiteit: vertalingen in elke
combinatie met Duits

Tolken alle talen

T. 02 345 10 15 • F. 02 344 03 79
e-mail: josten@skynet.be

74, Wapenrustingslaan • 1190 Brussel